

ŠTÚDIE

NAPOLEONSKÉ VOJNY VO VZŤAHU K PREŠPORKU
OČAMI VINOHRADNÍCKEJ RODINY

MATEJ ČAPO

ČAPO, M.: The Napoleonic Wars in Relation to Pressburg: through the Eyes of a Winemaking Family. *Vojenská história*, 2, 28, 2024, pp 7-18, Bratislava.

The Napoleonic Wars of 1805 and 1809 also affected life in the territory of today's Slovakia. A decisive role was played by Pressburg (Prešporok), today's Bratislava. One of the valuable sources of information about the events of these years is the German-language chronicle "*Kleines Protigol vom Jahre 1800 an*", which belonged to the family of the Pressburg winemaker Johann Georg Luntzer. In addition to records of a private nature, it included descriptions of historically significant events taking place in Pressburg during the first decade of the 19th century. Independent researchers published selected parts of the chronicle as transcripts between 1895 and 1925. The transcripts are not identical; they differ in form and, in some cases, in content. The present paper is an annotated Slovak translation of those parts of the chronicle concerning the events of 1805 and 1809 in relation to Pressburg. The translation is based on the first transcription of the chronicle, in the footnotes supplemented by information found only in the second transcription of the chronicle. The more substantial discrepancies between both transcriptions are also pointed out. Currently, it is unknown whether the chronicle still exists or where it is located.

Key words: Military History. Austrian Empire. Pressburg. 19th Century. Napoleonic Wars. War of the Third Coalition (1805). War of the Fifth Coalition (1809). Chronicle of a winegrower family.

Napoleonské vojny priamo zasiahli aj do života na území dnešného Slovenska. Stalo sa tak v rokoch 1805 a 1809 v súvislosti s vojnami tretej a piatej protifrancúzskej koalície. Na sklonku roku 1805 sa Prešporok po tom, čo ho dvakrát obsadili jednotky III. zboru *Grande Armée*, stal dejiskom mierových rokovaní. Približne o tri a pol roka neskôr obyvatelia mesta pocítili hrôzy vojny na vlastnej koži.

Cenným zdrojom informácií o udalostiach spomínaných rokov je dokument, ktorý dosiaľ unikol pozornosti slovenských historikov. Je ním nemecky písaná kronika s názvom „*Kleines Protigol vom Jahre 1800 an*“ („*Malá pamätná kniha od roku 1800*“), ktorá patrila rodine prešporského vinohradníka Johanna Georga Luntzera (1778 – 1822).¹ Popri záznamoch súkromného charakteru sa v nej nachádzal aj opis historicky významných udalostí, ktoré sa v Prešporku odohrali v prvej dekáde 19. storočia. Vybrané časti kroniky vzťahujúce sa ku skúmanému obdobiu boli dvakrát, a to v rokoch 1895 a 1925, nezávisle od seba publikované v podobe prepisov.² Tieto prepisy nie sú identické. Prvý bol ponechaný v autentickej

¹ Kroniku ďalej viedla jeho dcéra Maria Elisabeth Luntzerová, vydatá Wurmová (28. 6. 1812 – 9. 5. 1855) a následne jej dcéra Rosine Susanna Wurmová, vydatá Welserová (1849 – 29. 6. 1924). Dopĺňaná bola ešte aj v roku 1924 vnučkou Rosine Susanny Welserovej, Fridou Welserovou (1903 – ?). Bližšie pozri: Aus einer Preßburger Weingärtner-Familienchronik. Die Familie. In: *Preßburger Zeitung*, 1925, roč. 162, č. 114, s. 8 – 9. Nedisponujem informáciou, kde sa kronika v súčasnosti nachádza, resp. či ešte vôbec existuje.

² Aus dem Tagebuch einer Preßburger Weingärtner-Familie. In: *Westungarischer Grenzboten*, 1895, roč. 24, č. 7873, s. 1 – 2; Aus dem Tagebuch einer Preßburger Weingärtner-Familie. In: *Westungarischer Grenzboten*, 1895, roč. 24, č. 7874, s. 1 – 2; Aus dem Tagebuch einer Preßburger Weingärtner-Familie. In: *Westungarischer Grenzboten*, 1895, roč. 24, č. 7875, s. 3 – 4; Aus einer Preßburger Weingärtner-Familienchronik. Einiges aus der Geschichte der Stadt Preßburg. Der napoleonische Feldzug 1805. In: *Preßburger Zeitung*, 1925, roč. 162, č. 155, s. 8; Aus einer Preßburger Weingärtner-Familienchronik. Eisstoß und Ueberschwemmung 1809. In: *Preßburger Zeitung*, 1925, roč. 162, č. 162, s. 13; Aus einer Preßburger Weingärtner-Familienchronik. Franzosenkrieg 1809. In: *Preßburger Zeitung*, 1925, roč. 162, č. 169, s. 9.

podobe: v dobovom dialekte a s chybami. Druhý prepis bol upravený podľa súdobých pravidiel nemeckého pravopisu. Texty oboch prepisov sa líšia nielen po formálnej stránke, ale v niektorých prípadoch aj po stránke obsahovej.

Predložený príspevok predstavuje komentovaný slovenský preklad tých častí kroniky, ktoré sa týkajú udalostí rokov 1805 a 1809 vo vzťahu k Prešporku. Vychádza z prvého prepisu obsahujúceho aj niektoré informácie, ktoré v druhom prepise chýbajú. V rámci poznámkového aparátu je preklad doplnený o informácie, ktoré sa nachádzajú iba v druhom prepise. Poukázané je tiež na podstatnejšie diskrepancie medzi oboma prepismi.

Na jeseň [1805 – pozn. M. Č.] sa začala vojna s Francúzskom a v priebehu piatich týždňov Francúzi s veľkou armádou prešli od svojich hraníc cez celé Rakúsko a vo všetkých mestách zanechali posádky a 11. novembra³ s armádou vťiahli do Viedne. Francúzsky cisár Napoleon zostal v hlavnom stane v Schönbrunne.

Generál poľný maršal [Joachim Murat – pozn. M. Č.]⁴ sa ubytoval na cisárskom hrade [Hofburg – pozn. M. Č.]. Ostatní generáli sa ubytovali v kniežacích a grófskych domoch a obsadili so svojím vojskom všetky strážnice, mýtnice a cisárske tridsiatkové stanice⁵ dokonca aj svojimi francúzskymi vyberačmi cla. Dňa 15. novembra predpoludním prišlo okolo 20 jazdcov s dvoma dôstojníkmi⁶ k lietajúcej mostu⁷ v Prešporku a na rozkaz veliteľa mesta grófa Pálffyho⁸ im tento musel byť na dva dni ponechaný na brehu [Mostnej – pozn. M. Č.] nivy, ale 14. [novembra – pozn. M. Č.]⁹ v noci po jednej hodine znovu odtiahli späť do Rakúska, o niekoľko dní prišiel francúzsky jazdecký posol s tým, že do Prešporka tiahne armáda 900¹⁰ mužov. V meste všetkých prepadol strach, ľudia ukrývali svoj najcennejší majetok na rôzne miesta, niektorí dokonca do pivníc a prázdnych sudov na víno, avšak keď k nim [Francúzom – pozn. M. Č.] k Devínskej Novej Vsi slávny magistrát vyslal deputáciu,

³ Správne má byť 13. november 1805.

⁴ Joachim Murat (25. 3. 1771 – 13. 10. 1815), francúzsky generál, od roku 1804 maršal, Napoleonov švagor, v rokoch 1808 – 1815 neapolský kráľ.

⁵ Tridsiatkové stanice sa nachádzali na hraniciach a vyberal sa v nich tridsiatok, t. j. colný poplatok vo výške tridsiatiny hodnoty tovaru.

⁶ V novinách *Preßburger Zeitung* sa uvádza francúzsky oddiel husárov v sile 30 mužov s jedným dôstojníkom. *Preßburger Zeitung*, 1805, roč. 41, č. 91, s. 1121. Pozri tiež: BALLUS, Paul. *Presburg und seine Umgebungen*. Presburg : Andreas Schwaiger und J. Landes, 1823, s. 293; VYČISLÍK, Alojz. *Napoleonské vojny a Bratislava*. In: KALESNÝ, František (ed.). *Bratislava. Spisy Mestského múzea v Bratislave*, zv. IV. Martin : Osveta, 1969, s. 213.

⁷ V skúmanom období pri Prešporku z dôvodu častých povodní neexistoval most z pevného materiálu. Preprava sa uskutočňovala prostredníctvom kyvadlového mosta, nazývaného aj lietajúci most (die fliegende Brücke). V prostriedku toku Dunaja bol ukotvený dlhý rad člnov navzájom pospájaných lanami. Na dlhšom lane k nemu bola upevnená veľká kompa, ktorú po natočení kormidla prúd rieky ľahko presmeroval z jedného dunajského brehu na druhý. Takéto spojenie bolo bezpečné, pretože člny sa prispôbovali výške hladiny, s ktorou stúpali a klesali. V prípade potreby bolo možné kyvadlový most bez problémov rozobrať.

⁸ Leopold Pálffy (24. 6. 1764 – 29. 2. 1825), generál, stoličný hodnostár, zemepán. Od mladosti slúžil v cisárskej armáde. Bol účastníkom revolučných a napoleonských vojen. V roku 1805 bol veliteľom Prešporka. 15. novembra 1805 inicioval komunikáciu s francúzskou stranou, na základe ktorej bol obvinený z prekročenia svojich kompetencií a odvolaný z funkcie. V roku 1810 bol penzionovaný.

⁹ Jazdecká hliadka v skutočnosti opustila pravý breh Dunaja pri Prešporku 17. novembra 1805 okolo jedenástej hodiny v noci. Porovnaj: *Preßburger Zeitung*, 1805, roč. 41, č. 91, s. 1122.

¹⁰ V skutočnosti išlo o 9 000 mužov. Porovnaj: *Preßburger Zeitung*, 1805, roč. 41, č. 94, s. 1146.

ubezpečili ju [Francúzi – pozn. M. Č.], že na rozkaz svojho cisára prišli ako priatelia, a tak 27. novembra o piatej hodine večer¹¹ za zvukov hudby šesť plukov vťahlo do mesta a ešte večer bolo ubytovaných v domoch, niektorí z nich však boli veľmi nepokojní a bolo im treba variť a piecť mäso, dať staré víno, niektorým dokonca aj toľko kávy, koľko len chceli vypiť.

Rozdelenie ubytovania bolo veľmi nerovnomerné, takže na Vysokej a Špitálskej ulici bolo v niektorých domoch 20 i 30 mužov. Dňa 28. [novembra – pozn. M. Č.] však museli znovu napochodovať a po novom boli ubytovaní iba po šiestich, siedmich alebo ôsmich mužoch a verilo sa, že si zriadia zimný tábor, dňa 29. [novembra – pozn. M. Č.] večer prišiel k ich generálovi [maršalovi Davoutovi – pozn. M. Č.],¹² ktorý bol ubytovaný v rezidencii kniežat'a Grassalkovicha [Grassalkovichov palác – pozn. M. Č.], jazdecký posol od ich cisára Napoleona a 30. [novembra – pozn. M. Č.] predpoludním museli odpochodovať a odtiahli tou istou cestou cez Devínsku Novú Ves, ktorou sem prišli.

Všetci sa tak opäť radovali, nikto však nevedel, prečo tak náhlivo odtiahli, kým sme sa zakrátko nedozvedeli, že na Morave pri Slavkove sa odohrala bitka, ku ktorej mali doraziť ako pomocné oddiely, ale bolo už príliš neskoro, bitka bola taká urputná, že armády sa pre veľký počet mŕtvych už nemohli zraziť v boji. O stratách nepriateľskej armády sa nevedelo. Avšak o našej armáde sa hovorilo, že celkové straty sú 47 000 mŕtvych, ranených a zajatých a 115 diel.¹³

Dňa 1. decembra došlo v meste k nezmyselnému incidentu. Cez Schöndorfskú ulicu¹⁴ prechádzalo na koňoch 50 francúzskych jágrov s lesklými šablami až na námestie k studni¹⁵ a mali pri sebe troch cisárskych vojakov ako zajatcov, pretože sa ľudia opovážili a vzali im zajatcov a hádzali po nich hrudy hliny a kamene, jágri s lesklými šablami skočili medzi ľudí, všetci tak bežali medzi domy, jeden starý Slovák tiež dostal ranu do hlavy. Zmätok bol taký veľký, že mešťania vyrazili, pohnali ľud a nastolili pokoj.

Jágri sa však zostavili pred bránou na Suchom mýte a zajatci im museli byť znovu vydaní. Magistrát sprevádzal dôstojníka jágrov až za mýto a museli mu prisľúbiť, že tí, ktorí tento incident vyprovokovali, za to zaplatia.¹⁶

¹¹ V novinách *Preßburger Zeitung* sa uvádza, že vojsko do mesta vťahlo medzi šiestou a deviatou hodinou večer. *Preßburger Zeitung*, 1805, roč. 41, č. 94, s. 1146. Pozri tiež: BALLUS, *Presburg*, s. 294.

¹² Louis-Nicolas Davout, vojvoda d'Auerstädt, knieža d'Eckmühl (10. 5. 1770 – 1. 6. 1823), francúzsky generál, od roku 1804 maršal, účastník revolučných a napoleonských vojen, vyznamenal sa v bitkách pri Slavkove, Auerstäde či Deutsch-Wagrame.

¹³ V skutočnosti bol počet mŕtvych, ranených a zajatých na rusko-rakúskej strane omnoho nižší. Pokiaľ ide o ruskú armádu, z hlásenia, ktoré vo februári 1806 ruskému cárovi Alexandrovi I. podal generál Michail Illarionovič Kutuzov, vyplývajú celkové straty 19 886 mužov. Oficiálny ruský vojenský historik generál Alexander Ivanovič Michajlovskij-Danilevskij uvádza 21 000 mužov. V inej dôvernej správe však generál Kutuzov uvádza 24 518 mužov. Rakúska armáda stratila celkom 5 922 mužov. Bližšie pozri: UHLÍŘ, Dušan. *Slunce nad Slavkovem*. Třebíč : Vydavatelství Akcent, 2000, s. 397 – 398.

¹⁴ Dnešná Obchodná ulica.

¹⁵ Pravdepodobne išlo o studňu, ktorá sa nachádzala pred Michalskou bránou na Uhoľnom trhu, dnešnom Hurbanovom námestí. Bližšie pozri: ORTVAY, Tivadar. *Ulice a námestia Bratislavy. Ferdinandovo mesto*. Bratislava : Albert Marenčin – Vydavateľstvo PT, 2017, s. 34.

¹⁶ Tento incident je zaznamenaný aj v magistrátnom protokole mesta Prešporok. Uvádza sa tu, že 1. decembra 1805 sa na trhovisku (Uhoľný trh) pred Michalskou bránou zastavili francúzski jazdci, ktorí si prišli prevziať porcie pre seba a kone. Mali so sebou troch zajatých rakúskych vojakov. Ľudia, ktorí sa sem zbehli, sa so zajatcami začali rozprávať. Pokúsili sa ich vyslobodiť, pričom začali po jazdcoch hádzať kamene. V zmätku, ktorý nastal, sa zajatcom podarilo utiecť. Veliteľ síce zabránil strelbe do davu, vojaci s vyťasenými šablami ho však rozohnali. Za účelom upokojenia situácie sa urýchlene stretli členovia mestského magistrátu a permanentnej deputácie Prešporskej stolice, ktorí dali hľadať zajatcov. Dvoch z nich sa rýchlo podarilo nájsť a odovzdať francúzskej strane. Mestský magistrát sa francúzskemu veliteľovi zaviazal, že tretí zajatec bude po nájdení

Viacerí boli medzitým predvolaní a každý sa istým spôsobom ospravedlňoval, že sa na nich nevie rozpačovať. Avšak jeden másiar menom Semmelweiß, ktorý sa azda cítil najviac vinný, a pretože im bolo pohrozené tvrdým trestom, si sám vzal život, bol však pochovaný v noci a bola snaha zastrieť to slovom mŕtvica, lebo inak to bol slušný človek a bol evanjelik.

Dňa 9. decembra bolo znovu počuť, že do Prešporka má prísť francúzska armáda, ale mnohí ľudia tomu nechceli veriť. Avšak 12. [decembra – pozn. M. Č.] sa tak skutočne stalo, o jednej hodine popoludní sa opäť vrátila rovnaká armáda a bola ubytovaná na Hrade, generál ríšsky-maršal menom Davout sa znovu ubytoval v kniežacej rezidencii [Grassalkovichov palác – pozn. M. Č.].

Dňa 13. a 14. [decembra – pozn. M. Č.] prišli ešte tri pluky, ktoré boli ubytované v meštianskych domoch. Dňa 13. [decembra – pozn. M. Č.] tiež niekoľko plukov prišlo do Vodných kasární, 13. [decembra – pozn. M. Č.] sme sa dozvedeli, že v našich vrchoch sú cisárske predsunuté hliadky a Michael Kleinrath a Mathias Zoch¹⁷ k nim po prvýkrát vyrazili s chlebom a vínom, ľudia im potom denne prinášali jedlo, chlieb, tiež víno, pálenku, tabak na fajčenie, pokým tam boli.

Dňa 15. [decembra – pozn. M. Č.] večer prišiel ešte jeden pluk a kasárne spolu s celým mestom boli plné francúzskych vojakov a iba málo domov zostalo voľných. Dňa 19. [decembra – pozn. M. Č.] sa naše predsunuté hliadky stiahli, pretože už bolo počuť o mieri. Dňa 20. [decembra – pozn. M. Č.] ráno o ôsmej hodine pluky¹⁸ znovu odtiahli späť.¹⁹ Dňa 20. [decembra – pozn. M. Č.] popoludní prišiel knieža Liechtenstein²⁰ ako vyslanec na rokovanie o mieri.²¹ Dňa 21. [decembra – pozn. M. Č.]²² predpoludním k uzatvoreniu mieru prišiel aj gróf Gyulay.²³ Popoludní ako vyslanec k uzatvoreniu mieru prišiel aj francúzsky najvyšší minister menom Talleyrand,²⁴ ubytovaný bol v rezidencii kniežata primasa [Primaciálny palác – pozn. M. Č.].

rovnako odovzdaný francúzskej armáde a tiež, že všetci vinníci tohto excesu budú najprísnejšie potrestaní. Zakrátko sa podarilo nájsť a odovzdať aj tretieho zajatca. Meštianska milícia, ako aj členovia permanentnej deputácie Prešporskej stolice a mestského magistrátu francúzskych vojakov následne odpovedali až za mesto. Archív mesta Bratislavy (ďalej AMB), fond (ďalej f.) Magistrát mesta Bratislavy (ďalej MMB) č. 5, magistrátny protokol (ďalej MP) 1805, sign. 2a 71, fol. 414a – 415a, l. 12. 1805.

¹⁷ Obaja boli meštianski vinohradníci.

¹⁸ V druhom prepise sa uvádzajú štyri pluky.

¹⁹ S cieľom uľahčiť zložitú zásobovaciu situáciu sa v dňoch 20. a 21. decembra 1805 z Prešporka stiahla jedna z divízií okupačnej armády a presunula sa na územie Rakúska. Bližšie pozri: HAJNÝ, Ján. Obsadenie slobodného kráľovského mesta Bratislavy francúzskym vojskom v napoleonských vojnách r. 1805. In: *Bratislava. Časopis Učené spoločnosti Šafaříkovy*, 1929, roč. 3, č. 5, s. 137; SAS, Andrej. *Vojna a mier v Bratislave v roku 1805*. Bratislava : Pokrok, 1946, s. 52.

²⁰ Ján Jozef, knieža von Liechtenstein (26. 6. 1760 – 20. 4. 1836), účastník vojny s Osmanskou ríšou a vojen protifrancúzskych koalícií. V roku 1805 po bitke pri Slavkove zastupoval Rakúske cisárstvo na mierových rokovaníach, ktoré boli zakončené podpísaním Prešporského mieru. V roku 1809 podpísal aj Schönbrunnský mier.

²¹ V druhom prepise je za touto vetou uvedená veta: „Dňa 21. [decembra – pozn. M. Č.] ráno z ulíc znovu pochodovalo niekoľko plukov tam, odkiaľ prišli.“

²² Správne má byť 20. december 1805. Porovnaj: *Preßburger Zeitung*, 1805, roč. 41, č. 101, s. 1217.

²³ Ignác, gróf Gyulay von Maros-Németh und Nádaska (11. 9. 1765 – 11. 11. 1831), rakúsky generál, účastník vojny s Osmanskou ríšou a vojen protifrancúzskych koalícií.

²⁴ Charles-Maurice, vojvoda de Talleyrand-Périgord, knieža de Benevento (2. 2. 1754 – 17. 5. 1838), francúzsky politik a diplomat, predtým biskup. V roku 1789 sa pridal na stranu Francúzskej revolúcie. V rokoch 1797 – 1807 zastával post francúzskeho ministra zahraničných vecí.

Medzi francúzskymi vojakmi bol zabezpečený poriadok, z mestských skladov dostávali chlieb, mäso a víno a hospodár im k tomu musel variť aj nejaké jedlá.

Dňa 23. [decembra – pozn. M. Č.] sa mierový kongres rozišiel a vo Viedni sa publikuje, že v Prešporku bol uzatvorený mier.²⁵

Dňa 28. [decembra – pozn. M. Č.] z Prešporka opäť odišlo niekoľko oddielov a 31. [decembra – pozn. M. Č.] zvyšné odišli do kasární, aby boli znovu zoskupené k odpochodovaniu.

Dňa 2., 3. a 4. januára [1806 – pozn. M. Č.] francúzski vojaci denne odchádzali preč z mesta.²⁶

Dňa 8. januára o deviatej hodine ráno prišiel princ Karol²⁷ a prehliadol sklady, našiel ich však úplne prázdne.

Nasledujúceho dňa, 9. [januára – pozn. M. Č.], očakával magistrát spolu s menovaným [arcivojvodom Karolom – pozn. M. Č.] a mešťanmi v najväčšej paráde cisára [Františka I. – pozn. M. Č.]²⁸ a stáli sme do druhej hodiny popoludní na našich stanovištiach a čakali na neho, ale neprišiel.

Dňa 13. [januára – pozn. M. Č.] sme znovu očakávali Jeho Veličenstvo cisára, ale márne, opäť neprišiel, dôvod nikto nepoznal.

Musím ešte uviesť, že víno, ktoré sa urodilo v uplynulom 1805. roku, bolo také zlé, že ho nemohli spotrebovať ani len octári, avšak to, ktoré sa urodilo v 1806. roku, je také dobré, že si lepšie nemožno predstaviť.

29. január [1809 – pozn. M. Č.] v nedeľu deviatnik²⁹ bol dňom hrôzy pre ľudí bývajúcich pri Dunaji, pretože medzi piatou a šiestou hodinou ráno sa na Dunaji pohol ľad, neďaleko Devína sa potom odtrhol kus ľadu a odplával až poniže mesta neďaleko Starého hája, v Prešporku bola nateraz priezračná voda, všetci sa tešili, že ľad šťastlivo odplával preč.

O deviatej hodine sa hladina vody prudko zdvihla a zhora opäť strhla kus ľadu, ktorý poniže nenašiel žiaden priestor, o desiatej hodine už voda stúpila nad úroveň brehu a o jedenástej hodine boli už všetky budovy nachádzajúce sa pri Dunaji úplne zatopené. Voda prenikala oknami dovnútra, ľudia boli preto vystavení veľkému ohrozeniu života. Niektorí dokonca nechali svoje obedy ležať na stole a zachraňovali si svoj život.

²⁵ Prešporská mierová zmluva datovaná dňom 26. decembra 1805 bola podpísaná v skorých ranných hodinách nasledujúceho dňa. Bližšie pozri: HRUBALA, Martin. Podpísanie Bratislavského mieru 27. decembra 1805. In: *Vojenská história*, 2006, roč. 10, č. 1, s. 33 – 34.

²⁶ Poslední francúzski vojaci, s výnimkou ranených a chorých, Prešporok opustili v dňoch 6. a 7. januára 1806. *Preßburger Zeitung*, 1806, roč. 42, č. 1, s. 3.

²⁷ Karol Ľudovít Ján Jozef Vavrínek (2. 9. 1771 – 30. 4. 1847), rakúsky arcivojvoda a vojvodca, brat cisára Františka I./II., účastník vojen s revolučným a napoleonským Francúzskom. Vo francúzsko-rakúskej vojne roku 1809 zastával post generalissima rakúskych vojsk. V bitke pri Asperne-Esslingu v dňoch 21. a 22. mája Napoleonovi uštedril prvú porážku na bojovom poli. Následne však sám utrpel porážky v bitkách pri Deutsch-Wagram v dňoch 5. a 6. júla a Znojme v dňoch 10. a 11. júla, ktoré rozhodli o výsledku celej vojny.

²⁸ František I./II. (12. 2. 1768 – 2. 3. 1835), v rokoch 1792 – 1835 český a uhorský kráľ, v rokoch 1792 – 1806 ako František II., posledný cisár Svätej rímskej ríše nemeckého národa a v rokoch 1804 – 1835 ako František I., prvý rakúsky cisár.

²⁹ Deviatnik – v predkoncilovej liturgii prvá z troch nediel predpôstneho obdobia; sedemdesiaty deň pred Veľkou nocou, latinsky septuagesima (sedemdesiata). Obdobie od nedeľe deviatnik do Popolcovej stredy sa nazývalo predpôstnym. Po liturgickej reforme v duchu Druhého vatikánskeho koncilu sa už v liturgii neuvádza. VRAGAŠ, Štefan et al. *Teologický a náboženský slovník. I. diel A – K*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2006, s. 103.

Pri Rybárskej bráne plával malý čln a zachraňoval mnoho ľudí, Ondrejská ulica,³⁰ Ružová ulica,³¹ námestie pri c. k. sýpke³² a pred hostincom U troch zelených stromov,³³ Promenáda³⁴ a nová aleja boli zaplnené ľadom, takže nikto nemohol ani prejsť ani precvárať, všetky pivnice na Dlhej, Dunajskej, Špitálskej, Rajskej ulici boli plné vody, veľa vína vyšlo navnivoč, dokonca väčšina domov v posledných troch menovaných uliciach bola taká zatopená, že sa dvíhali dlážky, niektoré izby sa aj zrútili, dňa 30. a 31. [januára – pozn. M. Č.] voda trochu opadla a ľudia so svojimi nábytkami sa tak vystaňovali zo zatopených izieb na bezpečné miesta, o niekoľko dní neskôr začali ľudia odčerpávať vodu z pivníc, čo trvalo tri až štyri týždne.³⁵

Veľa obchodníckeho tovaru vyšlo navnivoč a pre Prešporok to bol deň hrôzy. Avšak za Dunajom v dedinke Engerau³⁶ to bolo omnoho strašnejšie, pretože ľadová voda tak nečakane pretrhla známu hrádzu, že nikto nemohol nič zachrániť, tiež nebolo naporúdzi žiadne také miesto, kde by sa dalo niečo zachrániť. Ľudia sa museli sčasti zachraňovať na povalách a strechách. Avšak 117 domov sa zosunulo a ľudia vyliezli na stromy a kričali a volali o pomoc. Ich dobytok vyšiel celkom navnivoč až na päť alebo šesť kusov kráv. Utopilo sa 113 koní a 130 kráv, stratilo sa 3 594 zlatých, celková škoda sa odhadovala na 136 994 zlatých. Most v Devínskej Novej Vsi³⁷ bol celkom zničený a v dedine Zohor pri Stupave bolo zničených 80 domov, vo Vysokej pri Morave 37 domov, rovnako Marchegg bol úplne pod vodou, tiež z Theris,³⁸ jednej z dedín patriacich ku grófskemu pálfyovskému panstvu, odplavilo 600 a z Malaciek 500 siah dreva.³⁹ Pálfyovské panstvo tiež zaplatilo lodníkom za prvé dve lode 325 zlatých.⁴⁰ Obyvateľstvo v Engerau vtedy tvorilo 500 duší, z ktorých sa utopili iba jedna stará žena a mladé dievča. Na [Mostnej – pozn. M. Č.] nive sa však utopili traja ľudia. Po mnohých volaniach o pomoc sa lodný majster menom Carolus Bauer s niekoľkými lodníkmi nakoniec vydal do nebezpečenstva zachraňovať núdznych, väčšina tu bola v priebehu niekoľkých dní zachránená.⁴¹

³⁰ Dnešná Gorkého ulica.

³¹ Dnešná Jesenského ulica.

³² Dnešné Námestie Ľudovíta Štúra.

³³ Hostinec sa nachádzal v miestach, kde dnes stojí hotel Carlton. Navštevovali ho najmä tí, ktorí prišli do Prešporka cez Dunaj z Budína, Rábu, Šopronu a iných zadunajských miest. ŠPIESZ, Anton. *Bratislava v 18. storočí*. Bratislava : Tatran, 1987, s. 200.

³⁴ Dnešné Hviezdoslavovo námestie.

³⁵ K povodni pri Prešporku pozri tiež: BALLUS, *Presburg*, s. 297 – 299.

³⁶ Obec Engerau sa nachádzala na území dnešnej bratislavskej Petržalky.

³⁷ Most cez rieku Morava, ktorý spájal Schlosshof a Devínsku Novú Ves, bol postavený v roku 1771 na príkaz Márie Terézie. Na jeho mieste sa v súčasnosti nachádza Cyklomost slobody. PAULÍK, Peter. *Mosty na území Slovenska. História a súčasnosť viac ako 250 najkrajších a najzaujímavejších mostov Slovenska*. Bratislava : Jaga Group, 2012, s. 62 – 63.

³⁸ Obec sa nepodarilo identifikovať. V druhom prepise sa uvádza ako Toriss. Informácie o následkoch ľadovej povodne autor kroniky pravdepodobne čerpal z novín *Preßburger Zeitung*, kde sa táto obec uvádza pod názvom Theereiß, ktorý je evidentne pomýlený. Porovnaj: *Preßburger Zeitung*, 1809, roč. 45, č. 8, s. 74.

³⁹ Povodeň postihla všetky osady ležiace pri Dunaji a Morave od Malaciek po Komárno. HORVÁTHOVÁ, Blažena. *Povodeň to nie je len veľká voda*. Bratislava : VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2003, s. 159.

⁴⁰ Provizorát grófskeho pálfyovského seniorátneho panstva vyslal na pomoc ľuďom, nachádzajúcim sa na pravom brehu Dunaja oproti Prešporku, dva nákladné člny s lodníkmi, ktorým bolo vyplatených spomínaných 325 zlatých. Bližšie pozri: *Preßburger Zeitung*, 1809, roč. 45, č. 8, s. 74.

⁴¹ V druhom prepise veta pokračuje nasledovne: „...keďže ich domy sa tiež zrútili, slamu a trstie odniesla

Dňa 12. mája prišlo niekoľko švadrón⁴² O'Reillyho pluku do Prímasovej aleje⁴³ a rozložili si tábor, pretože denne museli vyrážať cez Dunaj ako predsunuté hliadky proti Francúzom.

Dňa 21. mája popoludní začala naša cisárska armáda zvädzať veľkú bitku s francúzskymi oddielmi, ktorá trvala do večera 23. [mája – pozn. M. Č.],⁴⁴ a pre cisársku armádu sa skončila veľmi víťazne, pretože francúzske armády museli ustúpiť, hesenská bola dokonca takmer úplne pobitá, iba prichádzajúca noc a ostrov Lobau udržali ešte časť Francúzov pri živote. Sám francúzsky cisár Napoleon sa ocitol v najkrajnejšom ohrození života a svoju vlastnú existenciu musel zachrániť šablou. Koncom mesiaca sa však na protihľej strane Dunaja vo Wolfsthale a dokonca už aj na Kapitulských lúkach⁴⁵ objavili francúzske pikety⁴⁶ a predsunuté hliadky. Dňa 1. júna popoludní dorazil na polia na protihľom brehu Dunaja zbor v počte niekoľko tisíc Francúzov a večer po ôsmej hodine zaútočili na cisárske oddiely, ale boli odrazení. Dňa 3. júna však Francúzom prišli posily a na svitaní znovu zaútočili na cisárske oddiely prudkou paľbou z diel trvajúcou skoro celý deň a ostreľovali naše milé mesto tak prudko, že v tento deň boli dokonca dve ženy zabité delovými guľami.⁴⁷ Jedna stála vo dverách [hostinca – pozn. M. Č.] U zlatého slnka⁴⁸ a delová guľa jej odtrhla nohu a zomrela.

Druhá [zomrela – pozn. M. Č.] rovnakým spôsobom pri trojičnom stĺpe.⁴⁹ Až do 23. júna boli medzi cisárskymi a francúzskymi oddielmi neustále šarvátky a bolo počuť paľbu z diel. Dňa 23. [júna – pozn. M. Č.] prišiel arcivojvoda Ján so svojím záložným zborom z Uhorska do Prešporka.

Dňa 26. júna však prišlo do Prešporka aj Jeho Veličenstvo rímsky cisár [František I. – pozn. M. Č.].⁵⁰ V tento deň o desiatej hodine večer začali znovu páliť z diel. Mesto bolo totiž už predtým francúzskym generalissimom vyzvané, aby sa vzdalo a bolo mu prísne pohrozené zničením, ak mu nebude vydané. Samotní mešťania tohto mesta tak neurobili, ale z lásky k svojmu kráľovi vystavili svoje domy a majetok nebezpečenstvu, za čo ich tiež

voda, ich nábytky boli úplne zavalené múrmi a voda zničila ich zásoby potravín, takže mnohým zostalo iba to, čo mali na sebe.“

⁴² Švadróna alebo eskadróna bola najnižšou taktickou jednotkou v jazdectve. Tvorili ju 2 – 3 stotiny. V poslednej tretine 18. storočia boli stotiny v jazdeckých plukoch zrušené a nahradené švadrónami. Dve švadróny tvorili oddiel (nazývaný divízión či divízia), takže jazdecký pluk pozostával spravidla z 3 – 4 oddielov. Bližšie pozri: SEGEŠ, Vladimír – ŠEĐOVÁ, Božena (eds.). *Pramene k vojenským dejinám Slovenska III/1, 1711 – 1792*. Bratislava : Vojenský historický ústav, 2019, s. 19.

⁴³ Prímasova aleja (Primatial Allee) alebo aj Kniežacia aleja (Fürsten Allee, Ľudovo Firšnál) – dnešné Námestie Slobody. Bližšie pozri: HORVÁTH, Vladimír. *Bratislavský topografický lexikon*. Bratislava : Tatran, 1990, s. 108 – 109.

⁴⁴ Išlo o bitku pri Asperne-Esslingu, ktorá sa skončila už 22. mája 1809.

⁴⁵ Lokalita Kapitulské lúky (Kapitel Wiesen) zodpovedala približne dnešným petržalským štvrtiam Kapitulské pole a Kapitulský dvor.

⁴⁶ Piket = jazdecká vojenská hliadka.

⁴⁷ K ostreľovaniu mesta, pri ktorom zahynuli dve ženy, došlo až 4. júna 1809.

⁴⁸ Hostinec sa nachádzal na Rybnom námestí, na mieste, kde neskôr stála dnes už asanovaná neologická synagóga.

⁴⁹ Profesor gréckeho jazyka na Kráľovskej akadémii v Prešporku Gregor Dankovský uvádza, že sa tak stalo na Floriánskej ulici na Zuckermadli. Porovnaj: ČAPO, Matej. Svedectvo Gregora Dankovského o obliehaní Prešporka v roku 1809. In: *Vojenská história*, 2023, roč. 27, č. 2, s. 90.

⁵⁰ V roku 1809 František I. už nebol cisárom Svätej rímskej ríše nemeckého národa. Pozri poznámku pod čiarou č. 28.

cisár a arcivojvoda Ján⁵¹ pochválili. Po príchode Jeho Veličenstva však bolo bombardovanie omnoho hroznejšie ako predtým, pretože v túto noc delostreľba zapálila Kapitúlskú ulicu a mnoho domov zhorelo a druhá [delostreľba – pozn. M. Č.] v tú istú noc [zapálila – pozn. M. Č.] Malú Vydricu.⁵² Dňa 27. júna svojimi delami spôsobili dva strašné požiare v Podhradí u hostinského⁵³ a takmer nikto nemal odvahu zachraňovať, pretože čím silnejšie sa oheň šírila, tým viac páliť z diel a muselo sa to teda nechať zhorieť. Dokonca aj Jeho Veličenstvo so zármutkom v očiach hľadalo na požiar. Dňa 28. [júna – pozn. M. Č.] svojou delostreľbou spôsobili v meste taký strašný požiar, že zhoreli Malá a Veľká Klobučnícka ulica⁵⁴ a tiež časť Dlhej ulice,⁵⁵ bol to žalostný pohľad, pretože takisto pre paľbu z diel nemohol nikto zachraňovať. Dňa 29. a 30. [júna – pozn. M. Č.] sa Francúzi neprestajne pokúšali vyhnáť našich z opevnení, ale stále márne, dokonca vyzvali mesto, aby sa vzdalo, ale mešťania povedali nie, Francúzi tiež vtiahli do Starého hája. Dňa 1. júla sa Francúzi začali v Starom háji opevňovať, ale boli zahnaní cisárskymi, šarvátky trvali do 5. a 6. [júla – pozn. M. Č.], potom sa so svojimi delami stiahli proti prúdu a ponechali iba neveľkú posádku⁵⁶ a v ten istý deň naše oddiely tiež odtiahli proti prúdu,⁵⁷ avšak už 7. [júla – pozn. M. Č.] sa znovu vrátili.⁵⁸ Dňa 8. júla o druhej hodine⁵⁹ ráno Francúzi od našich vydobyli jedno opevnenie, pričom na oboch stranách bolo mnoho ranených a mŕtvych. Naši zajali jedného kapitána a ukoristili dve delá. Dňa 11. júla Francúzi vyhnali z ostrova Pečeň naše oddiely a zmocnili sa ich opevnení a batérií. Dňa 12. júla naši opustili aj opevnenia v Engerau⁶⁰ a obsadili ich Francúzi, v ten istý deň vyzvali mesto, aby sa vzdalo, bolo im to však odmietnuté, dokonca lietajúci most so všetkými loďami pri a na Dunaji bol odsunutý po prúde rieky. Dňa 14. [júla – pozn. M. Č.] večer do Prešporka vpochodovala saská armáda. Len čo cisárske Veličenstvo uzatvorilo prímerie na jeden mesiac, od uvedeného dňa zostala saská armáda ubytovaná v Prešporku. Mesto muselo pre vojsko denne zabezpečovať 70 až 72 okovov⁶¹ vína, ktoré nakupovalo od mešťanstva po 20 zlatých, aj ten, kto nechcel, sa ho musel vzdať, nie za hotové peniaze, ale do podniknutia ďalších krokov bol uspokojený obligáciou od mesta. Dňa [dátum chýba – pozn. M. Č.] vojaci vyrazili do tábora neďaleko mesta na polia pod

⁵¹ Ján Baptista Jozef Fabián Sebastián (20. 1. 1782 – 11. 5. 1859), rakúsky arcivojvoda, brat cisára Františka I./II. V roku 1809 viedol armádu proti talianskemu vicekráľovi Eugénovi de Beauharnais v Talianskom kráľovstve. Dňa 14. júna 1809 utrpel porážku v bitke pri Rábe.

⁵² Nachádzala sa v miestach, kde sa v súčasnosti nachádza zelený ostrovček obklopený estakádou na Most SNP.

⁵³ Pravdepodobne išlo o hostinec Zlatý kríž, ktorý sa nachádzal na Kapucínskej ulici. Bližšie pozri: ORTVAY, Tivadar. *Ulice a námestia Bratislavy. Podhradie*. Bratislava : Albert Marenčin – Vydavateľstvo PT, 2017, s. 103 – 104.

⁵⁴ Malá Klobučnícka ulica (dnešná Klobučnícka ulica) a Veľká Klobučnícka ulica (dnešná Nedbalova ulica).

⁵⁵ Dnešná Panská ulica.

⁵⁶ Jednotky *Grande Armée* sa presunuli na Moravské pole, kde sa v dňoch 5. a 6. júla odohrala bitka pri Deutsch-Wagram.

⁵⁷ Išlo o zbor pod velením arcivojvodu Jána, ktorý prijal od arcivojvodu Karola rozkaz, aby posilnil hlavné rakúske sily na Moravskom poli.

⁵⁸ Arcivojvoda Ján so svojim zborom, ktorý do bitky pri Deutsch-Wagram nezasiahol, sa do Prešporka vrátil až 9. júla 1809. WRETZL, František. Bratislavské předmostí v r. 1809. In: *Vojenské rozhledy. Revue militaire tchécoslovaque*, 1923, roč. 4, č. 1, s. 20.

⁵⁹ V druhom prepise sa uvádza siedma hodina.

⁶⁰ V skutočnosti išlo o opevnenia na Mostnej Nive, ktorá zodpovedala územiu dnešného Sadu Janka Kráľa.

⁶¹ 1 okov = 54,2976 litra.

vinohradmi zvanými Ackerln,⁶² kde táborili do [dátum chýba – pozn. M. Č.], medzičasom dozrelo hrozno a napáchali tu veľké škody,⁶³ keď sme už oberali hrozno, tak nám polovicu, dokonca skoro všetky vinohrady otrhali, pretože vyrazili za tmy, do 400 alebo 800 mužov, aj 900, rozdelili sa do troch, štyroch alebo piatich kolón, každý jeden mal svoj chlebník, často aj dva, a do plna ho natrhal a najedol sa do sýtosti, a v tme práve toľko pošliapali, a nikto nemohol tomu protirečiť alebo to zastaviť, 11. novembra sa saské predsunuté hliadky stiahli a 12. [novembra – pozn. M. Č.] začali odchádzať z mesta, čo trvalo štyri až päť dní,⁶⁴ 20. novembra vpochodoval cisársky pluk do mesta, kde na počesť pána generála grófa Bianchiho,⁶⁵ ktorý šiel na čelo pluku, vpochodovalo meštianstvo.

Nemecky písaná kronika „Kleines Protigol vom Jahre 1800 an“ prešporskej vinohradníckej rodiny Luntzerovcov je unikátnym prameňom zaznamenávajúcim udalosti napoleonských vojen vo vzťahu k mestu Prešporok v rokoch 1805 a 1809. Vzhľadom na značne limitovaný počet ego-dokumentov, opisujúcich dianie v Prešporku v skúmanom období, vybrané časti kroniky, prezentované vo forme komentovaného slovenského prekladu, poskytujú cenné informácie prispievajúce k lepšiemu poznaniu každodenného vojnového života obyvateľov mesta a prinášajú zaujímavý pohľad na udalosti „zdola“ optikou civilistov.

M. ČAPO: NAPOLEONISCHE KRIEGE IN BEZUG AUF PRESSBURG MIT DEN AUGEN EINER WINZERFAMILIE

Die napoleonischen Kriege wirkten sich direkt auch auf das Leben auf dem Gebiet der heutigen Slowakei aus, und zwar in den Jahren 1805 und 1809 während der Kriege der dritten und fünften Koalition gegen Frankreich. Preßburg, das heutige Bratislava, spielte dabei eine entscheidende Rolle. Während die Stadt Ende 1805 Schauplatz von Friedensverhandlungen war, erlebten ihre Bewohner rund dreieinhalb Jahre später den Schrecken des Krieges am eigenen Leib.

Eine wertvolle Quelle für Informationen über die Ereignisse dieser Jahre ist auch die deutschsprachige Chronik „Kleines Protigol vom Jahre 1800 an“, die der Familie des Preßburger Weinbergbesitzers Johann Georg Luntzer gehörte. Sie enthielt neben privaten Einträgen auch Beschreibungen historisch bedeutsamer Ereignisse, die sich in Preßburg im ersten Jahrzehnt des 19. Jahrhunderts ereigneten. Ausgewählte Teile der Chronik, die sich auf den

⁶² Vinohradnícky záhon Ackerln sa nachádzal približne v priestore medzi Výskumným ústavom zvéračským a železničnou traťou.

⁶³ Zmienky o škodách, ktoré vojaci okupačných jednotiek napáchali vo vinohradoch, sa nachádzajú aj v magistrátnom protokole mesta Prešporok. V zázname ku dňu 23. septembra 1809 sa uvádza, že saský generálporučík Joachim Friedrich Gotthelf von Zezschwitz bol požiadaný, aby vyčiniť vojakov vo vinohradoch zastavil. AMB, f. MMB č. 5, MP 1809, sign. 2a 75, fol. 294b, 23. 9. 1809.

⁶⁴ V druhom prepise sa uvádza štyri až šesť dní. V novinách *Preßburger Zeitung* sa uvádza, že okupačné jednotky opustili Prešporok v dňoch 14. – 19. novembra 1809. *Preßburger Zeitung*, 1809, roč. 45, č. 88, s. 881. Pozri tiež: ŠPIRKO, Dušan – LUPTÁK, Miroslav. Obrana bratislavského predmestia vo francúzsko-rakúskej vojne roku 1809. In: *Vojenská história*, 2002, roč. 6, č. 1, s. 22.

⁶⁵ Vinzenz Ferrerius Friedrich, barón von Bianchi, vojvoda di Casalanza (1. 2. 1768 – 21. 8. 1855), vo svojej vojenskej kariére, ktorú začal počas vojny s Osmanskou ríšou, pokračoval aj v priebehu revolučných a napoleonských vojen. Vo francúzsko-rakúskej vojne roku 1809 sa vyznamenal ako veliteľ obrany prešporského predmestia. Za svoje zásluhy v bojoch pri Prešporku bol povýšený do hodnosti podmaršala.

untersuchten Zeitraum beziehen, wurden 1895 und 1925 unabhängig voneinander in Form von Abschriften veröffentlicht. Die erste wurde in ihrer authentischen Fassung belassen, ohne Eingriffe in den zeitgenössischen Dialekt und Fehler. Die zweite wurde nach den zeitgenössischen Regeln der deutschen Rechtschreibung bearbeitet. Die Texte der beiden Abschriften unterscheiden sich nicht nur in ihrer Form, sondern auch in ihrem Inhalt.

Der vorliegende Beitrag ist eine kommentierte slowakische Übersetzung derjenigen Teile der Chronik, die sich auf die Ereignisse der Jahre 1805 und 1809 in Bezug auf Preßburg beziehen. Die Übersetzung basiert auf der ersten Abschrift, die im Anmerkungsapparat durch Informationen ergänzt wird, die nur in der zweiten Abschrift zu finden sind. Außerdem wird auf größere Diskrepanzen zwischen den Abschriften hingewiesen. Es ist nicht bekannt, wo sich die Chronik derzeit befindet und ob sie überhaupt existiert.

Aufgrund der begrenzten Anzahl von Ego-Dokumenten, die die Ereignisse in Preßburg im untersuchten Zeitraum beschreiben, liefern ausgewählte Teile der Chronik wertvolle Informationen, die zu einem besseren Verständnis des Kriegsalltags der Stadtbewohner beitragen und einen interessanten Einblick in die Ereignisse „von unten“ durch die Brille der Zivilbevölkerung ermöglichen.

Zoznam použitých prameňov a literatúry / List of references and literature

Primárne zdroje / Primary sources

Archív a archívne pramene / Archives and Archives sources

Archív mesta Bratislavy, fond Magistrát mesta Bratislavy č. 5, magistrátny protokol 1805, sign. 2a 71.

Archív mesta Bratislavy, fond Magistrát mesta Bratislavy č. 5, magistrátny protokol 1809, sign. 2a 75.

Publikované pramene / Source editions and Published editions

Aus dem Tagebuch einer Preßburger Weingärtner-Familie. In: *Westungarischer Grenzboten*, 1895, roč. 24, č. 7873, s. 1 – 2.

Aus dem Tagebuch einer Preßburger Weingärtner-Familie. In: *Westungarischer Grenzboten*, 1895, roč. 24, č. 7874, s. 1 – 2.

Aus dem Tagebuch einer Preßburger Weingärtner-Familie. In: *Westungarischer Grenzboten*, 1895, roč. 24, č. 7875, s. 3 – 4.

Aus einer Preßburger Weingärtner-Familienchronik. Einiges aus der Geschichte der Stadt Preßburg. Der napoleonische Feldzug 1805. In: *Preßburger Zeitung*, 1925, roč. 162, č. 155, s. 8.

Aus einer Preßburger Weingärtner-Familienchronik. Eisstoß und Ueberschwemmung 1809. In: *Preßburger Zeitung*, 1925, roč. 162, č. 162, s. 13.

Aus einer Preßburger Weingärtner-Familienchronik. Franzosenkrieg 1809. In: *Preßburger Zeitung*, 1925, roč. 162, č. 169, s. 9.

ČAPO, Matej. Svedectvo Gregora Dankovského o obliehaní Prešporka v roku 1809. In: *Vojenská história*, 2023, roč. 27, č. 2, s. 84 – 97. ISSN 1335-3314.

SEGEŠ, Vladimír – ŠEĎOVÁ, Božena (eds.). *Pramene k vojenským dejinám Slovenska III/1, 1711 – 1792*. Bratislava : Vojenský historický ústav, 2019, 243 s. ISBN 978-80-89523-56-6.

Dobová tlač / Period print

Preßburger Zeitung, 1805, roč. 41, č. 91, s. 1121 – 1122.

Preßburger Zeitung, 1805, roč. 41, č. 94, s. 1145 – 1146.

Preßburger Zeitung, 1805, roč. 41, č. 101, s. 1217 – 1218.

Preßburger Zeitung, 1806, roč. 42, č. 1, s. 3 – 4.

Preßburger Zeitung, 1809, roč. 45, č. 8, s. 73 – 74.

Preßburger Zeitung, 1809, roč. 45, č. 88, s. 881 – 883.

Sekundárne zdroje / Secondary sources

Monografie / Monographs

BALLUS, Paul. *Presburg und seine Umgebungen*. Presburg : Andreas Schwaiger und J. Landes, 1823. 318 s.

HORVÁTHOVÁ, Blažena. *Povodeň to nie je len veľká voda*. Bratislava : VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2003. 232 s. ISBN 80-224-0735-6.

ORTVAY, Tivadar. *Ulice a námestia Bratislavy. Ferdinandovo mesto*. Bratislava : Albert Marenčin – Vydavateľstvo PT, 2017. 139 s. ISBN 978-80-8114-958-0.

ORTVAY, Tivadar. *Ulice a námestia Bratislavy. Podhradie*. Bratislava : Albert Marenčin – Vydavateľstvo PT, 2017. 134 s. ISBN 978-80-569-0101-4.

PAULÍK, Peter. *Mosty na území Slovenska. História a súčasnosť viac ako 250 najkrajších a najzaujímavejších mostov Slovenska*. Bratislava : Jaga Group, 2012. 270 s. ISBN 978-80-8076-103-5.

SAS, Andrej. *Vojna a mier v Bratislave v roku 1805*. Bratislava : Pokrok, 1946. 78 s.

ŠPIESZ, Anton. *Bratislava v 18. storočí*. Bratislava : Tatran, 1987. 237 s.

UHLÍŘ, Dušan. *Slunce nad Slavkovem*. Třebíč : Vydavatelství Akcent, 2000. 468 s. ISBN 80-7268-092-7.

VRAGAŠ, Štefan et al. *Teologický a náboženský slovník. I. diel A – K*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2006. 439 s. ISBN 80-7162-620-1.

Štúdie a články v časopisoch / Articles in Journals

Aus einer Preßburger Weingärtner-Familienchronik. Die Familie. In: *Preßburger Zeitung*, 1925, roč. 162, č. 114, s. 8 – 9.

HAJNÝ, Ján. Obsadenie slobodného kráľovského mesta Bratislavy francúzskym vojskom v napoleonských vojnách r. 1805. In: *Bratislava. Časopis Učené spoločnosti Šafaříkovy*, 1929, roč. 3, č. 5, s. 133 – 139.

HRUBALA, Martin. Podpísanie Bratislavského mieru 27. decembra 1805. In: *Vojenská história*, 2006, roč. 10, č. 1, s. 29 – 45. ISSN 1335-3314.

ŠPIRKO, Dušan – LUPTÁK, Miroslav. Obrana bratislavského predmostia vo francúzsko-rakúskej vojne roku 1809. In: *Vojenská história*, 2002, roč. 6, č. 1, s. 3 – 28. ISSN 1335-3314.

VYČISLÍK, Alojz. Napoleonské vojny a Bratislava. In: KALESNÝ, František (ed). *Bratislava. Spisy Mestského múzea v Bratislave*, zv. IV. Martin : Osveta, 1969, s. 209 – 256.

WRETZL, František. Bratislavské předmostí v r. 1809. In: *Vojenské rozhledy. Revue militaire tchécoslovaque*, 1923, roč. 4, č. 1, s. 1 – 20.

O autorovi/ About the Author

Mgr. Matej Čapo, PhD.

Ministerstvo financií SR, Štefanovičova 5, 817 82 Bratislava, Slovenská republika

e-mail: capo.mato@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-5284-5468>